

Nr 142

Av herrar **Osvald** och **Anderberg**, om framläggande av förslag angående grunderna för beräkning av statsanslagen till växtförädlingsanstalterna m. m.

Under punkt 92, nionde huvudtiteln i årets statsverksproposition, föreslås till Weibullsholms växtförädlingsanstalt ett oförändrat anslag, 210 000 kronor. Med anledning härav och under hänvisning till bifogade tabell, bilaga 1, får vi erinra om följande.

Anslag till förädling av åkerbruksväxter utgår i huvudsak till Sveriges utsädesförening i Svalöv och till Weibullsholm. Under budgetåret 1949/50 åtnjöt den förra anstalten ett bidrag om 515 000 kronor, medan Weibullsholm fick 175 000 kronor eller ca 1/3 av anslaget till utsädesföreningen. Denna proportion hade då varit gällande i ett tjugotal år. Under 1950-talet har emellertid proportionen helt förryckts (bilaga 1).

Departementschefen föreslår sålunda för budgetåret 1958/59 över 1 400 000 kronor till Sveriges utsädesförening men oförändrat anslag till Weibullsholm, 210 000 kronor, dvs. knappast mer än 1/7 av anslaget till föreningen. I förhållande till detta har sålunda Weibullsholms-anslaget under tioårsperioden sjunkit till mindre än hälften av vad det förut var. Det beräknas nu täcka knappt 20 procent av kostnaderna för verksamheten, medan det omedelbart före kriget täckte 45 procent därav och under budgetåret 1949/50 33 procent av kostnaderna.

Hösten 1951 beslöt riksdagen att begära en översyn av stödet till växtförädlingen (riksdagens skrivelse 399:1951). Utredningen tillsattes först den 16 oktober 1953, sedan jordbruksutskottet erinrat om riksdagens beslut. Den 11 november 1955 avgav utredningen sitt betänkande, SOU 1956: 4.

Motioner med syfte att bereda Weibullsholm viss kompensation för de automatiska kostnadsökningarna har avgivits 1953, 1954, 1956 och 1957. Jordbruksutskottet föreslog 1954 en mindre höjning, vilket emellertid ej blev riksdagens beslut. År 1955 anförde utskottet i anslutning till sin tillstyrkan om oförändrat anslag: »Utskottet förutsätter dock därvid, att utredningen slutföres inom sådan tid att därå grundade förslag kan framläggas till 1956 års riksdag.»

Remissbehandlingen av utredningens betänkande avslutades våren 1956, och detta såväl som remissvaren är starkt positivt för en effektiv uppräknings av anslaget till Weibullsholm.

Departementschefen uttalade emellertid 1957, att anslaget borde uppföras med oförändrat belopp, då det efter remissbehandlingen befunnits, att 1953

års växtförädlingsutrednings förslag borde överarbetas. Jordbruksutskottet uttalade i punkten följande: »I anledning av de i ämnet väckta motionerna vill utskottet för sin del ånyo ge uttryck för sin uppfattning, att Weibullsholms växtförädlingsanstalt i betraktande av den gagnande verksamhet, som där bedrivs, är väl förtjänt av statsmakternas intresse och bistånd. Med hänsyn till departementschefens ovannämnda uttalande i fråga om växtförädlingsutredningens förslag anser sig utskottet emellertid i likhet med Kungl. Maj:t böra förorda oförändrad medelsanvisning för ändamålet under nästa budgetår.» Mot detta reserverade sig nio av utskottets ledamöter med motiveringen att Weibullsholm borde erhålla höjning i enlighet med yrkande i avlämnade motioner eller till 420 000 kronor. Riksdagens beslut blev emellertid oförändrad medelsbeviljning.

Weibullsholm har i sitt petitum för budgetåret 1958/59 ansökt om ett anslag av i avrundat tal 470 000 kronor, varvid anslagsberäkningen baseras på 1953 års växtförädlingsutrednings förslag om 35 procent av det för Sveriges utsädesförening förordade beloppet. Härvid har en viss uppdelning gjorts i dels ett allmänt belopp om 403 500 kronor och dels ett särskilt belopp för intensifierad resistensförädling eller 67 800 kronor. Anslagsberäkningen har i den del den avser den allmänna förädlingsverksamheten enhälligt tillstyrkts av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, medan styrelsen i avseende på resistensförädlingen för Weibullsholms del tillstyrker ett till 30 000 kronor begränsat belopp. Sammanlagt tillstyrkes sålunda ett statsbidrag för budgetåret 1958/59 om 433 500 kronor.

Det må vidare erinras om att statsbidraget till Weibullsholm enligt 1953 års växtförädlingsutrednings förslag för budgetåret 1958/59 borde uppräknas till 500 000 kronor eller 35 procent av det för Sveriges utsädesförening föreslagna beloppet om 1 427 100 kronor (1 492 100 kronor — 65 000 kronor, avseende särskilt bidrag för kvalitetsundersökning av lin m. m.).

Departementschefen föreslår emellertid under punkt 92 oförändrat belopp, 210 000 kronor, under hänvisning — i vad som avser resistensförädlingen — till vad som under punkten 91 anföres i frågan.

I fråga om statsbidragen till Sveriges utsädesförening och Weibullsholm refererar departementschefen, sid. 303—305, den ovan omnämnda översynen av 1953 års växtförädlingsutrednings betänkande, vilken under 1957 verkställdes och sammanfattats i en departementspromemoria. Ifrågavarande undersökning avsåg främst att utröna, huruvida växtförädlingsverksamheten kunde finansieras genom uttagande av licensavgifter, förutsättningarna för dessas uttagande och konsekvenserna av ett dylikt finansieringssystem. En förutsättning för ett effektivt uttagande ansågs vara, att obligatorisk statsplombering infördes för allt salufört utsäde. Staten torde emellertid icke helt kunna undandraga sig att lämna växtförädlingen visst stöd även efter det att ett licenssystem införts.

Vid remissförfarandet avstyrktes införandet av ett licenssystem, baserat på en obligatorisk statsplombering, av flertalet remissinstanser, bland dessa av W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt.

Det må emellertid därvid erinras om att förslagen enligt promemorian ingalunda löser finansieringsproblemen för Weibullsholm, bl. a. av följande skäl.

1. Weibullsholms växtförädlingsanstalt skulle till skillnad från Sveriges utsädesförening bli helt hänvisad till de genom licensavgifter inflytande beloppen. Till den senare institutionen skulle statligt bidrag lämnas för den grundläggande forskningen.

2. Inkomster härrörande från exporterat utsäde — vilka rör sig om betydande belopp — skulle ej tillgodoräknas förädlingsanstalterna.

3. Kostnaderna för en obligatorisk statsplombering skulle väsentligt reducera inflytande licensinkomster.

4. För vissa växtslag, t. ex. höstvetete, skulle licensinkomsterna till följd av ringa handel ej alls stå i proportion till kostnaderna för förädlingsverksamheten.

5. Resultatet av aktiviteten på det internationella planet för att skapa ett internationellt allmängiltigt rättsskydd borde avvaktas, innan man i vårt land låste fast principerna i fråga om ett skydd för växtförädlingsverksamheten.

Det må emellertid understrykas, att W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt ej *i princip* motsätter sig införandet av ett licensavgiftssystem. Man presenterar sålunda i remissyttrandet över departementspromemorian ett alternativt förslag, baserat på dels ett fast statsbidrag och dels ett förenklat licensavgiftssystem, som hänför sig enbart till strå- och trindsäd samt oljeväxter, dvs. de växtslag, av vilka utsäde i stor utsträckning efterodlas av jordbrukare. Detta alternativ skulle dels säkra den långsiktiga forskningsverksamheten, intensifieringen av resistensförädlingen och upprustningen av den filiala verksamheten, då särskilt i Norrland.

Licensavgiftssystemet skulle härvidlag vara grundat på viss lagstiftning, dock utan obligatorisk statsplombering av utsädesvarorna. Ökningen av växtförädlingens resurser beräknas bli minst lika stor som enligt promemorians förslag, medan däremot de totala kostnaderna för systemet beräknas bli väsentligt lägre.

Det må slutligen beträffande departementspromemorian erinras om att bedömningen av denna avsevärt försvåras därigenom, att förslag till lagtext ej har utarbetats i erforderlig omfattning.

Departementschefen anmäler nu, att spörsmålet är föremål för fortsatta överväganden inom jordbruksdepartementet. Det är emellertid för Weibullsholm ytterligt angeläget, att det snarast klarlägges, om ett licenssystem bör införas eller ej. Det framtida statsanslaget till växtförädlingen vid Weibulls-

holm blir nämligen beroende av om och på vad sätt ett system med licensavgifter kommer att utformas. Företaget W. Weibull AB får nämligen nu bära kostnadsökningar för förädlingsverksamheten på betydligt över en halv milj. kronor årligen. I förhållande till Sveriges utsädesförening blir vådorna av den pågående snedvridningen alltmera iögonenfallande. Under tioårsperioden har bidraget till Svalöv ökat med 912 000 kronor, eller 177 procent, medan ökningen för Weibullsholms del stannar vid 35 000 kronor eller 20 procent. Risken för en omfattande begränsning av verksamheten till följd av denna utveckling framstår med tydlighet. Ledningen för anstalten måste sålunda i dagens läge allvarligt pröva, huruvida icke fullföljandet av vissa arbetsuppgifter bör anstå. Enligt vår mening skulle emellertid ett avbrott i Weibullsholms framgångsrika verksamhet för vårt land vara synnerligen olyckligt. Vi vill därvidlag erinra om de resultat, som Weibullsholm hittills presterat för hela vårt lands jordbruk och som enligt den ovannämnda departementspromemorian lett till slutsatsen, att i dag över en tredjedel av växtodlingen i vårt land bygger på förädlingsprodukter från Weibullsholms växtförädlingsanstalt.

Vid den kompletterande utredning rörande resistensbiologisk forskning och resistensförädling, som kommer att verkställas inom jordbruksdepartementet, måste det sägas vara angeläget att inte bara pröva den anslagsökning, som Weibullsholm bör erhålla för att kunna intensivifiera resistensförädlingen, utan också att förädlingsanstaltens hela anslagsbehov prövas. Rikt-punkten synes därvid böra vara att det direkta statsanslaget beräknas på sådant sätt, att det tillsammans med eventuella licensavgifter kommer att uppgå till den av 1953 års växtförädlingsutredning förordade s. k. övre spärrgränsen eller 45 procent av kostnaderna för förädlingsverksamheten. Dessa beräknas i Weibullsholms petita i år till över en milj. kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om fullt utarbetade förslag till 1959 års riksdag angående grunderna för beräkning av statsanslagen till våra växtförädlingsanstalter samt att anslaget till Weibullsholm, däri inbegripet anslaget för resistensförädlingen, måtte beräknas enligt de riktlinjer, som ovan angivits.

Stockholm den 24 januari 1958

Hugo Osvald

Rud. Anderberg

Statsanslag till Sveriges Utsädesförening och Weibullsholm under åren
1949/50—1958/59.

Budgetår	Sveriges Utsädesförening			Weibullsholm ordin. anslag
	Ordin. anslag	Tilläggsanslag	Nettoutgift	
1949/50	515	—	—	175
1950/51	520	53,25	—	175
1951/52	608,5	30,5	—	175
1952/53	813	69,6	981,8	200
1953/54	898,5	—	907,6	210
1954/55	915,5	22,8	938,3	210
1955/56	902,3	67	1.063	210
1956/57	1.041,5	31,8	1.157	210
1957/58	1.202,9	48,1	—	210
1958/59	1.427,1 förslag			210 förslag
Anslagsökning under perioden i %	177 %			20 %